

«Κόστος-όφελος» κριτήριο και για το κράτος

Του ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΟΣΜΙΔΗ

Όποτε παρετηρείτο ότι η άσκηση κάποιας δραστηριότητας του δημόσιου τομέα δεν ήταν ικανοποιητική, ως πανάκεια υποδεικνυόταν η σύσταση ειδικού φορέα, με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, προκειμένου να ασκήσει καλύτερα τη δραστηριότητα αυτή. Η λέξη-κλειδί ήταν «ευελξία», που στην πράξη συχνά σήμαινε δυνατότητα ασυδοσίας



Ο κ. Σωκράτης Κοσμίδης.

και έλλειψη ελέγχου. Η πολιτική ηγεσία του κάθε υπουργείου προσηύχονταν στην άποψη αυτή, όχι πάντοτε ανυστερόβουλα. Η σύσταση του φορέα επέτρεπε, εκτός από τη

διεύρυνση της επιρροής του υπουργείου, και το διορισμό φιλικών προσώπων στη διοίκηση του νέου φορέα και -παλαιότερα- την πρόσληψη προσωπικού με αδιαφανείς διαδικασίες, που ευνοούσαν το πελατειακό σύστημα.

Έτσι, περιφερειακά στο στενότερο κύκλο του Δημοσίου λειτουργούσε ένας μικρός αστερισμός νομικών προσώπων, στα οποία οι συχνές αλλαγές στην κορυφή των υπουργείων δεν επέτρεπαν ούτε καν επαφή γνωριμίας πολλές φορές. Η αξιολόγηση του έργου ήταν ευκαιριακή και ατελής. Η σχέση κόστους-οφέλους σπανίως ή ποτέ δεν μετριόταν. Περαιτέρω συνέπει, η ανάγκη «επιστράτευσης» κύριων χιλιάδων προσώπων, τα οποία απαιτούνται για τη στελέχωση των διοικήσεων των φορέων αυτών, σε όλα τα επίπεδα, από τον πρόεδρο ή διοικητή ως το έσχατο μέλος του διοικητικού συμβουλίου.

Το 1997 ο πρωθυπουργός και το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης ανέλαβαν την πρωτοβουλία για τον εξορθολογισμό του φαινομένου. Το Υπουργικό Συμβούλιο, στις 31/10/97, ενέκρινε πίνακα φορέων που καταργούνται, συγχωνεύονται ή μεταφέρουν δραστηριότητες, αποδεχόμενο εν μέρει τη γνωμοδότηση νομοθετημένης εκ Γενικών Γραμματέων πενταμελούς επιτροπής. Παράλληλα, ορίστηκε ότι κανένα νέο νομικό πρόσωπο δεν συνιστάται χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση της ίδιας επιτροπής. Η υλοποίηση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ολοκληρώθηκε σε μεγάλο βαθμό, ουχί απόσπαστα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε

υπαναχώρηση (π.χ. η συγχώνευση Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων και Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου) ή ενδοτικότητα σε πιθανές αντιδράσεις (π.χ. συγχώνευση νοσοκομείων).

Στόχος αυτής της επιτυχούς πρωτοβουλίας δεν ήταν μόνο η εξοικονόμηση δαπανών και ο περιορισμός του κράτους, αλλά και η αλλαγή νοοτροπίας, που αναφέρθηκε στην αρχή αυτού του σημειώματος. Οι αντιστάσεις δεν εξέλιπαν. Γι' αυτό η προσπάθεια πρέπει να συνεχιστεί. Ισχυρίζομαι ότι αρκετοί φορείς ακόμη μπορούν αζημίως να καταργηθούν, συγχωνευθούν ή αλλάξουν μορφή. Δεν αντιλαμβάνομαι γιατί ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (ΟΔΔΥ), το Ταμείο Λαϊκών Αγορών και το Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας (ΤΕΟ) πρέπει να έχουν τη μορφή νομικών προσώπων, με διοικητικό συμβούλιο, ιδιαίτερες υπηρεσίες διοικητικής και οικονομικής υποστήριξης, κ.λπ., αντί να είναι υπηρεσίες με επικεφαλής έναν ικανό διευθυντή. Υπήρξαν νομικά πρόσωπα, όπου τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ήταν περισσότερα των υπηρετούντων υπαλλήλων!

Και σε σταματήσουμε να υποστηρίζουμε άκριτα ότι δόθεν η δημόσια διοίκηση στερείται παντελώς ικανών στελεχών. Αντιθέτως, πιστεύω μεν ότι περισσεύει πολύ προσωπικό σε ορισμένους τομείς (π.χ. διοικητικό) και λείπει σε άλλους (π.χ. νοσηλευτικό), πλην όμως εκτιμώ ότι υπάρχουν στελέχη ικανά να διευθύνουν, αρκεί να τα αναζητήσουμε και να τα ανακαλύψουμε, έξω και μακριά από κομματικές εξαρτήσεις και επιτηρίδες. Και επιτέλους, αν δεν έχουμε στελέχη στη διοίκηση, ας τα δημιουργήσουμε. Ας μη λησμονούμε ότι υπάλληλοι του ευρύτερου δημόσιου τομέα παράγονται κατ' απονομήν, ως μετακλητοί, σε υψηλές θέσεις αξιωματούχων (γενικοί γραμματείς, πρόεδροι, κ.λπ.).

Κυβιστάται φανερά η ανάγκη θέσπισης αυστηρών κριτηρίων που θα απαιτούν στο ερώτημα σε ποιες περιπτώσεις είναι αναγκαία η άσκηση κυβερνητικής ή διοικητικής δραστηριότητας με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει κριτήριο η διεύρυνση της επιρροής και η δημιουργία θέσεων αξιωματούχων. Κριτήρια πρέπει να είναι αμιγώς η αποδοτικότητα, η επωφελής σχέση κόστους-οφέλους και η ορθολογική διάταξη δυνάμεων και διαθέσιμων πόρων.